

az ügyben követeket egymáshoz, nem is panaszkodunk, bár nagyon rosszul megy a sorsunk. Városokra tépődünk szét és telhetetlenek vagyunk bármi hasznosat és szükségeset cselekedni: hogy megegyezzünk és baráti, egymástsegítő közösségbe tömörüljünk, hanem nyugodtan nézzük ennek az embernek egyre félelmetesebb trjszkdését.

Azért, mert mindenki a másik halálára spekulál és senki sem törődik Görögország sorsával. Mert azt mindenki tudja, hogy ez az ember olyan mint a váltóláz, idejére támadja meg azt, aki azt hiszi, hogy a részélytől messze van.

És ha azelőtt mi egymás ellen vétettünk is valamit, ami nem volt helyes sőt elítélendő, de testvérek vagyunk és hajainkat magunk közt elintézhettük. De ez az ember nem görög, nincs semmiféle rokonságban velünk, mégcsak nem is egy tiszteletreméltó barbár ország fia, hanem sötét, macedoniai utonálló. És mégis. Nem renzezi-e ő az olimpiai játékokat, ezt az általános görög ünnepet, annak ellenére, hogy városainkat lerombolta és maga helyett rabszolgáit küldi, hogy az ünnepséget vezessék. Nem uralja-e zsoldosaival Thermopilét és Görögország összes utait... Nem írja-e elő a thesszáliaiaknak, hogyan rendezzék be államéletüket? És nem küldi-e zsoldosait Porthmosba, hogy a demokrata pártot kiüldözzék és Oreába, hogy Philisztideszt kényúrrá gyek?

A görögök mindezt látják és túrik, mintha jégverés lenne, mind-egyik csak a maga bőrét akarja menteni és ellenállásra senki se gondol. És nemcsak hogy az erőszakkal senkisémm áll szembe, hanem az igazságtalanságok ellen mégcsak nem is védekezik... Nem ő támadta-e meg a korinthuszi városokat, nem ő az, aki elfoglalva Naupákotszt megesködött, hogy azt, az Etoliaknak átengedi? Nem vette el a thébaiaktól Ehint erőszakkal? És nem támadja-e most tegnapi szövetségését Bizáncot? Nem tartja kezében Chardiát, legnagyobb városunkat Chersoneszozban? Mindannyian túrjuk ezt és mégis ingadozunk, hidegen nézzük mindezt és bizalmatlanul csak a szomszédainkra fekin-tünk, nem pedig arra, aki az igazságtalanságok eme sorozatát rajtunk elköveti? Hátha ő már most ilyen kegyelenül bánik velünk, mit gondoltok, mit csinál, ha majd lassan mindannyiunk fölött urrá lesz?.

Világszemle

**„Repül a nehéz kő, ki tudja hol áll meg,
Ki tudja hol áll meg, s kit hogyan talál meg?”**

Arany János

A világpölitikusok által békeévnék jószolt 1938-as esztendő alaposan próbára tette az emberek idegeit. Márciusban az osztrák tragédia szemtanui voltunk, májusban „csak percek választottak el bennünket a háborútól“, a nyáron csak fokozódott a várakozás-teljes izgalom, amit nagy viharok előtt lehet érezni, szeptemberben pedig teljes erővel tört ki a válság amelyhez fogható a világháború óta nem volt. Valahogy mindez hasonlít azokhoz a

mozi hőskorában mesterségesen, üzleti számíttással hosszúra nyújtott filmekhez, amelyek 10—11 folytatáson keresztül tartották izgalomban a nézőt azzal, hogy minden előadás végén a főhős élete csak egy hajszálon függött, vagy legalább is egy sziklatömbből kinyúló faágon, amelybe az utolsó pillanatban sikerült félkézzel belekapaszkodnia. Minden előadás a kritikus helyzet tisztázásával kezdődött, hogy annál nagyobb bonyodalmmal dobogtassa meg a gyenge idegzetű néző szívét. És csodálatos, a főszereplő (most majdnem békét írtam) a csunya rossz emberek állandó cselvetései és támadásai ellenére, egy-két sérüléstől eltekintve mindig épen, egészségesen kerül ki a kavarodásokból. Vannak rosszképű, bajúszos emberek, akiknek hajuk a szemükbe lóg, vagy nagypofacsontú, kopaszra borotvált, tagbaszakadt utonállók, akik mindig ármánykodnak és hol revolvereket, hol pedig ágyúkat töltögetnek, hogy a békésen dolgozó embereket rémítgessék és vannak jóságosképű öreg bácsik, aki puska helyett esernyőt hordanak magukkal, hogy ezzel is bizonygassák békés szándékukat és akik jótanáccsal, csendes rábeszéléssel mindig elsimítják a viszályokat és megmentik a zavart helyzetet. És a néző a sötétben ilyenkor mindig tapsol. Hálás a lógóshajúnak és az útonállónak, hogy olyan kellemes izgalomba hozta -s hálás a jóságos öregnek, aki megint mindent rendbehozott. Előadás után a jó polgár, amikor ágyba fekszik félálomban újra magaelé idézgeti a lepergett játék egy-egy izgalmasabb részét, hogy megegyszer átélvezze a kellemes, bizsergető izgalommal járó, csodás kalandokat és bűvészmutatványokat — arra nem is gondol, hogy a jóságos öreg, meg a rosszak mögött ott áll a rendező, aki játék közben idegesen ráncigálja a kulisszák mögött egyiket is, másikat is, aki ingújjra vetközve káromkodik és izzad, hogy a jólsikerült mutatványokért járó pénz t zsebre vágja. Arra talán nem is illik gondolni, hogy a jó öreg, meg a rosszak ez egyes nagy jelenetek előtt összebeszéltek, hogy játékukat összhangba hozzák a nagyobb hatás kedvéért. Ez kiábrándító és csunya dolog lenne.

És a hepiendnek, aminek, mint minden hepiendnek egy kis keserű mellékíze is van, — mert hisz ami egyiknek jó, a másiknak rossz — sok minden csunya dolgot elfeledtet ugyan, de lassan, ahogy a való élet szürkesége körül fogja, elkopik, megfakul és nem is olyan nagy idő múlva értéktelen, üres gricesnek számít. A komédiák mögött pedig újból feltolakszik a ma égető kérdéseivel, szürke kis életek félénk remegésével, a bizonytalanok és a sötétben hallgatók didergésével.

Az emberek nagy többsége szereti az igazságot, örül a jó győzelmének és szeretettel rajong a békén. És a rendezők ügyesen használták ki ezt akkor, amikor először veszélybesodorták, majd pedig megmentették Európa békéjét. Hogy a kegyetlen játék közben értékek pusztultak el, olyan értékek, amelyeknek hiánya talán soha — vagy legalább is pillanatnyilag úgy tűnik, hogy sohasem pótolható, arra csak a lelkesen végigtapsolt előadás után jöttek rá a nézők.

És most ott vagyunk, hogy újból kezdhethjük az egészet, újabb izgalmakkal teli napokat kell átvergődnünk és még bizonytalanabb a jövőnk.

A látszat-béke csak újabb súlyos, megoldatlan kérdéseket vetett felszínre. Olyan ellentétek váltak láthatóvá, amelyek azelőtt csak lappangva húzódtak meg az események háttérében. A kirajzolt határok mögött ezer és ezer ember egzisztenciája fölborult, határokon kívül pedig, eddig még ismeretlen érdekek néznek egymással vesztett farkasszemet.

Az új Európa-rendezés nem hozta meg a sokak által kívánt eredményt. A békét várók csak még zavarosabb helyzetbe kerültek. A nagytőke egységes blokkja kialakulóban van ugyan a bolsevizmus vélt fészke a Szovjetunió ellen, de az egyre tornyosuló belső ellentétek mind messzebbre tolják ki ennek megvalósulását.

A müncheni egyezményvel győző reakció Európaszerte érezeti hatását, ami a békeszerződésben résztvett hatalmak újabb belpolitikájában nyer leginkább kifejezést, de a belső ellenálláson kívül még elintézésre vár a nemzetközi nagytőkének az egész világot át — meg átszövő érdekszállainak kibogózása, rendezése.

Mialatt Csehszlovákiában az áruló reakció győzelmi torát üli, az egész államgépezetet lassan, de biztosan a német imperializmus szekerébe fogják. A cseh agrárpárt, mely képes volt az ország épségét feláldozni azért, hogy anyagi érdekei hathatósabban érvényesüljenek, a „rendezés“ során megint átvette a hatalmat. Csehszlovákia iskolapéldája annak, hogy az állandóan dolgozó reakció milyen eszközöket képes felhasználni, a demokratikus belső erők letörésére. Tudott dolog az, hogy a cseh agrárpárt élezte ki a végletekig elnyomó kisebbségi politikájával a szudéta-kérdést, hogy azután a veszély idején a demokráciák részéről önként felajánlott segítséget tömegei előtt elhallgassa és lépésről lépésre engedményeket tegyen a fasizmusnak. A fináncsőke nem először és nem utoljára nyúl ilyen eszközökhöz, hogy érdekei védelmében idegen segítséghez folyamodják saját népe ellen.

Ma Beránék elérték azt, hogy a németek bekérik a cseh kormány tagjainak származásáról szóló adatokat, hogy ellenőrizhesék árja mivoltukat. Csehország végleges gyarmatosítása egyre erősebb iramban folyik. Újabbban egy Breslauból Bécsbe vezető műutat építenek, természetesen cseh területen keresztül, mivel így a legrövidebb. Az út német pénzen épül, német szakemberek vezetésével, német munkásokkal és Németország tulajdonát fogja képezni. Külön megállapodásokat kötnek az egyes útkeresztelések forgalmának szabályozására. (Csehek csak útlevéllal léphetnek az útra.) Így azután Csehország szívében lesz egy német földszáv, mely az országot két részre osztja és amelyen német csapatok fognak átmaszírozni.

A terjeszkedő germán imperializmus szükségképen újabb védblokkot hívott életre. És míg egyrészt Németország Csehországot teljesen gleichschaltolja. Lengyelország és Magyarország min-

den erejükkel azon dolgoznak, hogy egységes tömböt állítsanak a kelet felé törtető porosz eszima elé.

Ruszinszkó kérdésében — úgy látszik — egyelőre a német erő győzött és a közös lengyel-magyar határt Mussolini beleegyezésével a tengely levéteti a napirendről. Lengyelország azonban keleti szomszédjához siet, hogy alkalomadtán kiépítsen maga mögött egy biztos bázist a nyugatról fenyegető veszéllyel szemben.

Az utólagos határkiigazítások és a németeknek Dévénybe való behatolása a külpolitikai orientáció sürgős revízióját váltotta ki Magyarországon is. A hirtelen kitört és nagy horderejű kormányválság egész sorát váltotta le az eddig szerepelt politikuskoknak, ami mögött egy külpolitikai irányváltozás húzódik meg. A sok győzelem sok veszélyt is hordoz magában és a magyar politikusok jobbnak látták a göbbelszi vonalat Mussolini kevésbé veszélyeztető támogatásával felcserélni.

De a kis államoknak ez a védekező mozdulata észlelhető más dunai országoknál is. Károly román király londoni látogatása szintén ennek jegyében állott. Romániában már véresebb következménnyel járt a politikai átmenet, mint Magyarországon. Az angol kölesön mellett valószínűleg hathatós támogatást is biztosított országa részére és nem véletlen, hogy épp ezekben a napokban játszódik le a leszámolás a régi és az új politikai irányok között. Codreanu és idegen pénzen szervezett bandájának kivégzése tragikómikus példája egy eddig ingadozó és irány nélküli kormányzatnak, amely kénytelen germanofil beállitottsága mellett ilyen erős eszközökhöz nyúlni, hogy éppen a náci hatást nyomhassa el. Maga az eltávolítás is jellemző. Codreanu és társai hitleri módszerekkel dolgoztak és Göring receptjével távoztak el az élők világából. A „szökés közbeni agyonlövés“ egy kis szépség-hiba ugyan, de maga az eltávolítás ténye csak hasznára válik az országnak.

A középeurópai kisállamok lekötése mellett Chamberlain Nyugaton tovább folytatja átcsoportosító politikáját. A német követelések sikerei után, a tengelytársnak, Olaszországnak is jár valami részesedés. Az Európa-rendezés újabb feladata a spanyol kérdés elintézése lenne, ami azonban nagyon sok nehézségbe ütközik. Párisi látogatásának tervbevett programja meghiusult, vagy csak nagyon kis részben valósult meg. A francia demokrácia ugyanis nem hajlandó egykönnyen lemondani eddig elért eredményeiről. A belpolitikai válság miatt lehetetlen volt elfogadtatni Franciaországgal Francó hadviselőfélként való elismerését. A francia nép nem volt hajlandó a chamberlaini módszereket minden feltétel nélkül átvenni. A reakció élesedésére hatalmas, szervezett ellenállást tanusított. Az új munkatörvények és pénzügyi rendeletek amik csak bevezetést jelentettek volna egy erős, jobboldali, népfrentellenes kormányzathoz, a szakszervezeti munkásság tömegsztrájkjához vezetett. A kormány minden erejét latbavetette, hogy ezt a mozgalmat meghiusítsa és a legszigorúbb, diktatórikus eszközökkel igyekezett a sztrájkot meghiusítani. Ez, részben a Fran-

ciaországban eddig szokatlan eszközök igénybevételével, sikerült is neki. Jórészt azonban a szakszervezeti vezetőség megalkuvó szárnyának köszönheti ezt, amely folytonos tárgyalásaival halogatta az általános sztrájk kimondását akkor is, amikor a munkásság javarésze már minden központi irányítás nélkül abbahagyta a munkát. Mindamellett, hogy a mozgalom teljes mértékben nem érte el célját, rövid időre sikerült megakadályozni a kormány még reakciósabb intézkedéseit és egyben megmutatta, hogy a francia nép nem fogadja el minden feltétel nélkül a kívülről jött, neki idegen diktátumokat.

Eppen ezért volt kénytelen Daladier más, már eddig is bevált eszközökhöz nyúlni. Régi recept ugyanis az, hogyha a belpolitika csődöt mond, egy jól előkészített külpolitikai nyomással lehet még segíteni.

A müncheni program legkényesebb pontja Francó elismerése. Különösen kényes ez Franciaországban, ahol már közvetlen érdekeket érint. Chamberlain nem volt képes egyszerű látogatás keretében az ügyet elintézni és Daladiernek ugyancsak meggyűlt a baja a munkássággal. Jön tehát egy „váratlan“ olasz támadás. „Korzika, Nizza, Tunisz“ ordítják Rómában a feketeingesek betanított szavalókórusai és megkezdődik egy újabb diplomáciai szemfényvesztés. Anglia valószínűleg megint a jóbarát szerepét vállalja magára, aki majd igyekszik a lehető legjobb megoldást megtalálni és ez több mint valószínű Francó elismerése lesz.

A benemavatkozási komédia kísérlet egy éppen önmagára ébredt demokrácia megfojtására. Ez a kísérlet most méltó befejezést nyer majd. A lázadó fasisztákat eddig is támogatták, most azonban nyíltan lehet fegyvereket és hadiszereket, pénzt adni, hogy Spanyolországot belekapcsolhassák a demokrácia ellen épülő blokkba. Mindez fokozatosan és tervszerűen megy anélkül, hogy az érdekelt népet erről megkérdeznék.

Szántó Árpád

Figyelő

A világ fegyverben

„A háború előtt folyt le a következő párbeszéd egy ausztriai és egy szerbiai szerb között:

Ausztriai: Alig tudunk valamit Szerbiáról, mert a leveleket, újságokat cenzurázzák. Tudnál-e valami tanácsot adni?

Szerbiai: Olvassátok a „Neue Freie Presse“-t. Ha az támadja Szerbiát, akkor jegyezd meg, ott minden rendben van. De ha di-eséri, akkor Beográdban baj van.“

Mig Göbbels dirigált, sajtója Chamberlaint és Daladiert az egekig magasztalja, addig a radikálszocialista párt balszárnyának egyik vezető, Cott Pierret élesen támadja. A támadás oka nem az, hogy Cott